Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
MACIEJ SZPUNAR
26 päivänä syyskuuta 2019[1]

Asia C-394/18

I.G.I. Srl
vastaan
Maria Grazia Cicenia,
Mario Di Pierro,
Salvatore de Vito ja
Antonio Raffaele
Costruzioni Ing. Iandolo Srl:n
osallistuessa asian käsittelyyn

(Ennakkoratkaisupyyntö – Corte d'appello di Napoli (Napolin ylioikeus, Italia))

Ennakkoratkaisupyyntö – Yhtiöt – Jakautumiset – Actio pauliana -kanne – Jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden velkojien etujen suoja – Jakautumisen oikeusvarmuus – Kuudes direktiivi 82/891/ETY

I Johdanto

1. Julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomer on todennut, että roomalaisessa oikeudessa velkojia suojattiin velallisten petollisilta toimilta aluksi alkukantaisella välineellä, joka oikeutti velkojan myymään orjaksi velallisen, joka ei maksanut velkaansa, ja myöhemmin menettelyllä, jossa velkoja sai peruutetuksi toimet, jotka velallinen oli tehnyt petollisesti velkojan vahingoksi.[2] Tällaisen menettelyn kolme määrittävää osatekijää olivat seuraavat:[3] ensinnäkin tosiasiallinen haitta, joka oli olemassa pantaessa menettely vireille (eventus damni), toiseksi velallisen aikomus vahingoittaa velkojiaan (consilium fraudis) ja kolmanneksi kolmannen osapuolen tietoisuus petollisesta toimesta (scientia fraudis).

2. Eri jäsenvaltioissa nykyään käytössä olevat actio pauliana -kanteen nostamisedellytykset pohjautuvat yhä roomalaiseen oikeuteen. Actio pauliana -kanne voidaan yleensä nostaa, kun velallisen toteuttama omaisuudenluovutus on aiheuttanut haittaa velkojalle. Lisäksi on osoitettava, että velallinen on toiminut petollisesti ja että kolmas osapuoli on ollut tietoinen tästä petoksesta tai jopa osallisena siinä.

1 Alkuperäinen kieli: ranska.

2 Ks. julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomerin ratkaisuehdotus Seagon (C-339/07, EU:C:2008:575, 23–26 kohta).

3 Ks. julkisasiamies Bobekin ratkaisuehdotus Feniks (C-337/17, EU:C:2018:487, 34 kohta).

3. Actio pauliana -kanteella voidaan näin ollen suojata velkojia silloin, kun velallinen pienentää takavarikoitavaa omaisuuttaan välttyäkseen velkojensa maksamiselta. [4] Velkoja nostaa sen riidanalaisen omaisuuden hankkinutta kolmatta osapuolta vastaan; kansallisissa oikeusjärjestyksissä tavoitteena on palauttaa petollisesti siirretyt varat osaksi velallisen omaisuutta. [5] Näin ollen actio pauliana on oikeuskeino, jonka avulla velkoja voi vaatia tuomioistuinta toteamaan, ettei velallisen omaisuutensa pienentämiseksi toteuttama omaisuudenluovutus ole pätevä velkojan osalta.

4. Actio pauliana -kannetta voidaan käyttää yhtiöoikeudessa, jossa sillä voidaan suojata yhtiöiden velkojia erityisesti silloin, kun yhtiöissä toteutetaan rakenneuudistuksia. Sen käyttö ei kuitenkaan vaikuta aiheelliselta tällaisessa erityistilanteessa, koska sen vaihtoehtona ovat velkojia suojaavat unionin oikeuden välineet ja se saattaa jossain määrin vaarantaa jo toteutuneen rakenneuudistuksen. Tämän osoittavat ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kaksi ennakkoratkaisukysymystä, jotka liittyvät jakautumiseen ja joiden yhteydessä unionin tuomioistuimella on tilaisuus lausua ensimmäisen kerran kuudennen direktiivin 82/891/ETY [6] 12 ja 19 artiklasta.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

1. Kolmas direktiivi 78/855/ETY

5. Kolmannen direktiivin 78/855/ETY [7] 1 artiklan, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä säädettyjä yhteensovittamistoimenpiteitä sovelletaan seuraavia yhtiömuotoja koskeviin jäsenvaltioiden lakeihin, asetuksiin ja hallinnollisiin määräyksiin:

– –

– Italia: la società per azioni,

– –”

6. Direktiivin 13 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Vastaanottavan ja sulautuvan yhtiön velkojien suoja voi olla erilainen.”

4 Ks. julkisasiamies Bobekin ratkaisuehdotus Feniks (C-337/17, EU:C:2018:487, 35 kohta).

5 Ks. Hoffman, N., ”Die Actio Pauliana im deutschen Recht: Gläubigeranfechtung nach dem Anfechtungsgesetz und der Insolvenzordnung”; Rivero, F., ”La acción pauliana en Derecho español”; Chazal, J.-P., ”L’action paulienne en droit français” teoksessa Forner Delaygua, J., (toim.), *La protección del crédito en Europa: La acción pauliana*, Bosch, Barcelona, 2000; Pyziak-Szafnicka, M. ja Wilejczyk, M., ”Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika” teoksessa *System Prawa Prywatnego. Prawo zobowiązań – część ogólna*, osa 6, toim. Olejniczak, A., C.H. BECK, Varsova, 2018, s. 1771 ja 1772.

6 Perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla osakeyhtiöiden jakautumisesta 17.12.1982 annettu kuudes neuvoston direktiivi 82/891/ETY (EYVL 1982, L 378, s. 47), sellaisena kuin se on muutettuna 13.11.2007 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2007/63/EY (EUVL 2007, L 300, s. 47) (jäljempänä kuudes direktiivi). Korostan, että tämä direktiivi on kumottu tietyistä yhtiöoikeuden osa-alueista 14.6.2017 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2017/1132 (EUVL 2017, L 169, s. 46), jota ei kuitenkaan voida ajallisesti soveltaa pääasiaan.

7 Perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla osakeyhtiöiden sulautumisesta 9.10.1978 annettu kolmas neuvoston direktiivi (EYVL 1978, L 295, s. 36), sellaisena kuin se on muutettuna 13.11.2007 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2007/63/EY (jäljempänä kolmas direktiivi).

2. Kuudes direktiivi

7. Kuudennen direktiivin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jos jäsenvaltiot sallivat, että niiden lainsäädännön alaiset, [kolmannen direktiivin] 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut yhtiöt toteuttavat tämän direktiivin 2 artiklassa tarkoitettuja hankkimalla tapahtuvia jakautumisia, niiden on sovellettava tällaisiin jakautumisiin tämän direktiivin I luvun säännöksiä.

2. Jos jäsenvaltiot sallivat, että 1 kohdassa tarkoitetut yhtiöt jakautuvat 21 artiklassa tarkoitetulla tavalla muodostamalla uusia yhtiöitä, niiden on sovellettava tällaisiin jakautumisiin tämän direktiivin II luvun säännöksiä.

– –”

8. Direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan ’hankkimalla tapahtuvalla jakautumisella’ menettelyä, jossa yhtiö purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää varansa ja vastuunsa useammalle kuin yhdelle yhtiölle, jäljempänä ’vastaanottavat yhtiöt’, siten, että jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeeksi vastaanottavien yhtiöiden osakkeita sekä mahdollisesti rahakorvauksen, jonka määrä ei kuitenkaan saa olla enemmän kuin 10 prosenttia näin annettavien osakkeiden nimellisarvosta tai nimellisarvon puuttuessa kirjanpidollisesta vasta-arvosta.”

9. Direktiivin 12 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden lainsäädännössä on järjestettävä riittävä suoja jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden niille velkojille, joiden saatavat ovat syntyneet ennen jakautumissuunnitelman julkaisemista, mutta eivät ole erääntyneet ennen sitä.

2. Tämän toteuttamiseksi jäsenvaltioiden on lainsäädännössään säädettävä ainakin, että tällaisilla velkojilla on oikeus saada riittävä vakuus [oikeammin: riittävät takeet], jos tällainen suoja on [jakautuvan yhtiön ja sen yhtiön, jolle velvoite siirtyy jakautumissuunnitelman ehtojen mukaisesti,] rahoitusaseman vuoksi tarpeen eikä heillä vielä ole tällaista vakuutta.

3. Jos sen yhtiön velkoja, jolle velvoite on siirretty jakautumissuunnitelman mukaisesti, ei ole saanut saatavalleen suoritusta, vastaanottavat yhtiöt vastaavat siitä yhteisvastuullisesti. Jäsenvaltiot voivat rajoittaa tämän vastuun kullekin yhtiölle jaettujen nettovarojen määrään muiden yhtiöiden kuin sen yhtiön osalta, jolle velvoite on siirretty. Jäsenvaltioiden ei kuitenkaan tarvitse soveltaa tätä kohtaa, jos jakaminen tapahtuu tuomioistuimen valvonnassa 23 artiklan mukaisesti ja sellainen pääluvun mukainen velkojien enemmistö tai johonkin velkojaryhmään kuuluvien velkojien enemmistö, joka edustaa kolmea neljäsosaa jakautuvan yhtiön velkojien tai jonkin velkojaryhmän saatavien arvosta, on sopinut luopuvansa yhteisvastuun vaatimisesta 23 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisessa kokouksessa.

4. Sovelletaan, mitä [kolmannen direktiivin] 13 artiklan 3 kohdassa säädetään.

5. Jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden joukkovelkakirjojen haltijoihin sovelletaan 1–4 kohtaa, jollei velkakirjanhaltijoiden kokous, kun kansallisessa lainsäädännössä on säännökset tällaisesta kokouksesta, tai kukin velkakirjanhaltija erikseen hyväksy jakautumista, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta tällaisten oikeuksien yhteistä käyttämistä koskevien säännösten soveltamista.

6. Jäsenvaltiot voivat säätää, että vastaanottavat yhtiöt vastaavat yhteisvastuullisesti jakautuvan yhtiön velvoitteista. Tällöin niiden ei tarvitse soveltaa edellisiä kohtia.

7. Jos jäsenvaltio yhdistää 1–5 kohdassa säädetyn velkojansuojajärjestelmän 6 kohdassa säädettyyn vastaanottavien yhtiöiden yhteisvastuuseen, se voi rajoittaa yhteisvastuun kullekin [yhtiölle] jaettujen nettovarojen määrään.”

10. Kuudennen direktiivin 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden lainsäädännössä on säädettävä siitä, milloin jakautuminen tulee voimaan.”

11. Direktiivin 17 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jakautumisella on seuraavat suoraan laista johtuvat ja samanaikaiset vaikutukset:

a) sekä jakautuvan yhtiön ja vastaanottavien yhtiöiden välillä että suhteessa ulkopuolisiin kaikki jakautuvan yhtiön varat ja vastuut siirtyvät vastaanottaville yhtiöille; varat ja vastuut siirtyvät jaettuina jakautumissuunnitelmassa olevan tai 3 artiklan 3 kohdassa säädetyn jaon mukaisesti;

b) jakautuvan yhtiön osakkeenomistajista tulee yhden tai useamman vastaanottavan yhtiön osakkeenomistajia jakautumissuunnitelmassa olevan jaon mukaisesti;

c) jakautuva yhtiö lakkaa.”

12. Direktiivin 19 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltiot saavat säätää jakautumisen pätemättömyydestä vain noudattaen seuraavia säännöksiä:

a) pätemättömyys on todettava tuomioistuimen päätöksellä;

b) jakautumiset, jotka ovat tulleet voimaan 15 artiklan mukaisesti, voidaan todeta pätemättömiksi vain niiden laillisuuden oikeudellisen tai hallinnollisen ennakkovalvonnan puutteen tai virallisen vahvistamisen puutteen perusteella tai jos näytetään, että yhtiökokouksen päätös on pätemätön tai moitteenvarainen kansallisen oikeuden mukaan;

c) oikeudenkäyntiä pätemättömyyden toteamiseksi ei saa panna vireille myöhemmin kuin kuusi kuukautta sen jälkeen, kun jakautuminen on tullut voimaan suhteessa siihen, joka vetoaa pätemättömyyteen, tai jos puutteet on oikaistu;

d) jos puute, jonka perusteella jakautuminen voidaan todeta pätemättömäksi, voidaan oikaista, toimivaltaisen tuomioistuimen on asetettava kyseessä oleville yhtiöille määräaika sitä varten;

e) päätös, jolla jakautuminen todetaan pätemättömäksi, on julkistettava noudattaen jäsenvaltion lainsäädännössä säädettyä, direktiivin 68/151/ETY[8] 3 artiklan mukaista menettelyä;

f) jos ulkopuolinen kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta tällaiseen päätökseen, muutosta on haettava kuudessa kuukaudessa luettuna siitä, kun päätös on julkistettu [ensimmäisessä direktiivissä] säädetyllä tavalla;

g) päätös, jolla jakautuminen todetaan pätemättömäksi, ei sellaisenaan vaikuta sellaisten vastaanottavien yhtiöiden tekemien tai [niiden] kanssa tehtyjen sitoumusten pätevyyteen, jotka ovat syntyneet ennen kuin päätös on julkaistu mutta 15 artiklassa tarkoitetun ajankohdan jälkeen;

8 Niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan perustamissopimuksen 58 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi, 9.3.1968 annettu neuvoston ensimmäinen direktiivi (EYVL 1968, L 65, s. 8) (jäljempänä ensimmäinen direktiivi).

h) jokainen vastaanottava yhtiö vastaa velvoitteistaan, jotka syntyvät sen jälkeen, kun jakautuminen on tullut voimaan, mutta ennen kuin jakautumisen pätemättömäksi toteava päätös on julkaistu. Myös jakautuva yhtiö vastaa tällaisista velvoitteista; jäsenvaltiot voivat säätää, että tämä vastuu rajoittuu sille vastaanottavalle yhtiölle siirrettävään osuuteen nettovarallisuudesta, jolle tällainen velvoite syntyi.

2. Jäsenvaltioiden lainsäädännössä voidaan 1 kohdan a alakohdasta poiketen säätää myös, että hallintoviranomainen voi todeta jakautumisen pätemättömäksi, jos sen päätökseen voidaan hakea muutosta tuomioistuimelta. Mitä b, d, e, f, g ja h alakohdassa säädetään, koskee vastaavasti tällaista hallintoviranomaista. Tällaista menettelyä pätemättömyyden toteamiseksi ei saa aloittaa myöhemmin kuin kuusi kuukautta 15 artiklassa tarkoitetun ajankohdan jälkeen.

3. Edellä sanottu ei vaikuta jäsenvaltioiden sellaisen lainsäädännön soveltamiseen, jonka mukaan jakautuminen voidaan todeta pätemättömäksi muunlaisessakin valvonnassa kuin sen laillisuuden oikeudellise[ssa] tai hallinnollise[ssa] ennakkovalvonna[ssa].”

13. Kuudennen direktiivin 2–19 artikla sisältyvät I lukuun, jonka otsikko on ”Hankkimalla tapahtuva jakautuminen”.

14. Kyseisen direktiivin II luvussa, jonka otsikko on ”Jakautuminen uusia yhtiöitä perustamalla”, olevassa 21 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan ’jakautumisella perustamalla uusia yhtiöitä’ menettelyä, jossa yhtiö purkautuen selvitysmenettelyttä siirtää kaikki varansa ja vastuunsa useammalle kuin yhdelle uudelle yhtiölle osakkeenomistajien saadessa vastikkeeksi vastaanottavien yhtiöiden osakkeita ja mahdollisesti rahakorvauksen, jonka määrä ei kuitenkaan saa olla enemmän kuin 10 prosenttia näin annettavien osakkeiden nimellisarvosta tai, jos nimellisarvoa ei ole, kirjanpidollisesta vasta-arvosta.”

15. Myös direktiivin 22 artikla sisältyy II lukuun; sen 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jakautumiseen uusia yhtiöitä perustamalla sovelletaan, mitä tämän direktiivin 3, 4, 5 ja 7 artiklassa, 8 artiklan 1 ja 2 kohdassa sekä 9–19 artiklassa säädetään, sanotun kuitenkaan rajoittamatta [ensimmäisen direktiivin] 11 ja 12 artiklan soveltamista. Tällöin ’jakautumiseen osallistuvilla yhtiöillä’ tarkoitetaan jakautuvaa yhtiötä ja ’vastaanottavilla yhtiöillä’ tarkoitetaan jokaista uutta yhtiötä.”

16. Kuudennen direktiivin IV luvussa, jonka otsikko on ”Muut jakautumisena pidettävät menettelyt”, olevassa 25 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos jäsenvaltion lainsäädännön mukaan jokin 1 artiklassa tarkoitettu menettely on mahdollinen ilman, että jakautuva yhtiö lakkaa, sovelletaan, mitä I, II ja III luvussa säädetään, lukuun ottamatta 17 artiklan 1 kohdan c alakohtaa.”

B Italian lainsäädäntö

17. Siviililain (codice civile) 2503 §:ssä, jonka otsikko on ”Velkojien vastalause”, säädetään seuraavaa:

”Sulautuminen voidaan toteuttaa vasta 60 päivän kuluttua viimeisestä 2502-bis §:ssä säädetyistä kaupparekisteriin rekisteröinneistä, lukuun ottamatta tilanteita, joissa sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden velkojat, joiden saatavat ovat syntyneet ennen 2501-ter §:n 3 momentissa säädettyä rekisteröintiä tai julkaisemista, ovat suostuneet sulautumiseen tai velat maksetaan velkojille, jotka eivät ole antaneet suostumustaan, taikka pankkiin talletetaan vastaavat rahamäärät, ellei yksi ainoa

tilintarkastusyhtiö ole laatinut 2501-sexies §:ssä säädettyä kertomusta kaikkien sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden osalta ja vahvistanut omalla vastuullaan 2501-sexies §:n 6 momentissa tarkoitetulla tavalla, että sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden varallisuus- ja rahoitusasemat ovat sellaiset, ettei edellä mainittujen velkojien suojaamiseksi ole tarpeen antaa vakuuksia.

Ellei mitään näistä poikkeuksista voida soveltaa, edellisessä momentissa mainitut velkojat voivat edellä mainitussa 60 päivän määräajassa esittää vastalauseen. Tällöin sovelletaan 2445 §:n viimeistä momenttia."

18. Siviililain 2504-quater §:ssä, jonka otsikko on "Sulautumisen pätemättömyys", säädetään seuraavaa:

"Kun sulautuminen on rekisteröity 2504 §:n 2 momentin mukaisesti, sitä ei enää voida todeta pätemättömäksi. Tämä ei rajoita sulautumisesta vahinkoa kärsineille osakkaille tai ulkopuolisille kuuluvaa oikeutta saada heille mahdollisesti kuuluvaa vahingonkorvausta."

19. Siviililain 2506 §:ssä, jonka otsikko on "Jakautumisen muodot", säädetään seuraavaa:

"Jakautumisessa yhtiö siirtää joko koko varallisuutensa useille toimiville tai perustettaville yhtiöille, tai osan varallisuudestaan, jolloin se voidaan siirtää vain yhdelle yhtiölle, sekä vastaavat osakkeet tai osuudet osakkeenomistajilleen.

Rahakorvauksen maksaminen on sallittua, mutta sen määrä ei saa olla enemmän kuin 10 prosenttia annettavien osakkeiden tai osuuksien nimellisarvosta. Lisäksi on sallittua, että tietyt osakkeenomistajat eivät saa jonkin vastaanottavan yhtiön osakkeita tai osuuksia vaan jakautuvan yhtiön osakkeita tai osuuksia; tämä edellyttää kuitenkin yksimielistä hyväksyntää.

Jakautuva yhtiö voi jakautuessaan joko purkautua ilman selvitysmenettelyä tai jatkaa toimintaansa.

Selvitystilassa olevat yhtiöt, joiden varojen jakaminen on aloitettu, eivät saa osallistua jakautumiseen."

20. Siviililain 2506-ter §:ssä, jonka otsikko on "Sovellettavat oikeussäännöt", säädetään seuraavaa:

"Jakautumiseen sovelletaan lisäksi 2501-septies §:ää, 2502 §:ää, 2502-bis §:ää, 2503 §:ää, 2503-bis §:ää, 2504 §:ää, 2504-ter §:ää, 2504-quater §:ää, 2505 §:n 1 ja 2 momenttia, 2505-bis §:ää ja 2505-ter §:ää. Kaikkien kyseisiin pykäliin sisältyvien sulautumista koskevien viittausten on tulkittava koskevan myös jakautumista."

21. Siviililain 2506-quater §:n, jonka otsikko on "Jakautumisen vaikutukset", viimeisessä momentissa vahvistetaan seuraavaa:

"Kukin yhtiö on sille siirrettyjen tai jääneiden varojen tosiasiallisen arvon rajoissa yhteisvastuussa niistä jakautuvan yhtiön veloista, joita se yhtiö, jolle ne on siirretty, ei ole suorittanut."

22. Siviililain 2901 §:ssä, joka sisältyy jaksoon "Takaisinsaantikanne", säädetään seuraavaa:

"Vaikka saatava olisi ehdollinen tai määräaikainen, velkoja voi vaatia, että omaisuudenluovutukset, joilla velallinen aiheuttaa sille vahinkoa, todetaan tehottomiksi siihen nähden, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

1) velallinen on ollut tietoinen velkojalle aiheutuvasta vahingosta tai, jos kyseessä on ennen saatavan syntymistä toteutettu omaisuudenluovutus, luovutuksen tarkoituksena on ollut estää saatavan suorittaminen

2) lisäksi, jos kyseessä on vastikkeellinen luovutus, kolmas osapuoli on ollut tietoinen vahingosta ja, mikäli kyseessä on ennen saatavan syntymistä toteutettu luovutus, se on osallistunut luovutukseen, jonka tarkoituksena on ollut vahingon aiheuttaminen velkojalle.

– –”

23. Siviililain 2902 §:n 1 momentista ilmenee, että velkoja, jonka vaatimuksesta velallisen toteuttama omaisuudenluovutus, jolla on aiheutettu haittaa velallisen omaisuutta koskevalle velkojan vakuudelle, on todettu tehottomaksi, voi vaatia riidanalaisen luovutuksen kohteena olevaa omaisuutta koskevia täytäntöönpanotoimia tai turvaamistoimia ostajina olevia kolmansia osapuolia vastaan.

24. Siviililain 2903 §:stä ilmenee vielä, että takaisinsaantikannetta koskee viiden vuoden vanhentumisaika, joka alkaa kulua omaisuudenluovutuksen toteuttamisesta.

III Pääasian perustana olevat tosiseikat, ennakkoratkaisukysymykset ja asian käsittely unionin tuomioistuimessa

25. Costruzioni Ing. Iandolo Srl -yhtiö siirsi 16.9.2009 päivätyllä notaarin asiakirjalla osan varallisuudestaan tätä varten perustetulle I.G.I. Srl -yhtiölle.

26. Maria Grazia Cicenia, Mario Di Pierro, Salvatore de Vito ja Antonio Raffaele, jotka katsoivat Costruzioni Ing. Iandolon menettäneen tämän jakautumisen seurauksena suuren osan varallisuudestaan ja omistavan enää vain muutamia arvoltaan vähäisiä maa-alueita, nostivat kanteen Tribunale di Avellinossa (Avellinon tuomioistuin, Italia) ja ilmoittivat tässä yhteydessä olevansa Costruzioni Ing. Iandolon velkojia. Kantajat nostivat ensisijaisesti siviililain 2901 §:n mukaisen takaisinsaantikanteen, eli actio pauliana -kanteen, jolla he vaativat, että jakautuminen todetaan tehottomaksi heidän osaltaan. Toissijaisesti kantajat vaativat, että Costruzioni Ing. Iandolon ja I.G.I:n todetaan olevan yhteisvastuussa Costruzioni Ing. Iandolon veloista siviililain 2506-quater §:n 3 momentin mukaisesti.

27. Tribunale di Avellino hyväksyi 11.12.2015 annetulla tuomiolla kantajien päävaatimuksen ja totesi jakautumiseen sisältyvän varallisuuden siirron tehottomaksi heihin nähden ”sen varallisuuden osalta, jota tarkoitetaan peruutetussa toimessa ja joka on edelleen I.G.I:n omistuksessa – –”.

28. I.G.I. ja Costruzioni Ing. Iandolo valittivat tästä tuomiosta Corte d’Appello di Napoliin (Napolin ylioikeus, Italia) väittäen erityisesti, ettei velkojien nostamaa actio pauliana -kannetta voida ottaa tutkittavaksi, koska siviililain 2503 §:ssä tarkoitettu vastalause on ainoa oikeuskeino, jota jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden velkojat voivat käyttää, ja koska velkojat eivät ole esittäneet vastalausetta, jakautumisen vaikutukset ovat heihin nähden lopulliset. Kyseiset yhtiöt väittivät lisäksi, että siviililain 2504-quater §:ssä estetään jakautumisen toteaminen pätemättömäksi sen jälkeen, kun se on rekisteröity kaupparekisteriin.

29. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa tältä osin, että kuudennen direktiivin 12 ja 19 artikla on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä siviililain 2503 §:llä ja 2504-quater §:llä.

30. Tarkemmin sanoen Italian lainsäätäjä on pannessaan täytäntöön kyseisen direktiivin 12 artiklan, jossa velvoitetaan jäsenvaltiot järjestämään riittävä suoja jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden niille velkojille, joiden saatavat ovat syntyneet ennen jakautumissuunnitelman julkaisemista mutta eivät ole erääntyneet ennen sitä, säätänyt, että velkojilla, joiden saatavat ovat syntyneet ennen jakautumista, on oikeus vastustaa jakautumista 60 päivän ajan jakautumispäätöksen viimeisestä rekisteröimisestä kaupparekisteriin. Se on myös säätänyt, että jokainen jakautumiseen osallistuva yhtiö on sille siirrettyjen tai jääneiden varojen tosiasiallisen arvon rajoissa yhteisvastuussa niistä jakautuvan yhtiön veloista, joita se yhtiö, jolle velvoite on siirretty, ei ole suorittanut.

31. Toisaalta Italian lainsäätäjä on kuudennen direktiivin 19 artiklaa, joka koskee jakautumisen pätemättömyyttä, noudattaakseen säätänyt, ettei jakautumista voida enää todeta pätemättömäksi sen jälkeen, kun se on rekisteröity kaupparekisteriin.

32. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa kuudennen direktiivin johdanto-osan 11. perustelukappaleesta ilmenevän, että yksi direktiivin tavoitteista on oikeusvarmuuden turvaaminen jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden välisissä, niiden ja ulkopuolisten välisissä sekä niiden osakkeenomistajien välisissä suhteissa. Kyseinen tuomioistuin katsoo tämän tavoitteen perusteella, että velkojansuojaa koskevaa direktiivin 12 artiklaa voidaan tulkita siten, että velkojat, jotka eivät ole käyttäneet tämän säännöksen mukaisia oikeussuojakeinoja, eivät voi käyttää muuta oikeuskeinoa, jolla on sama tavoite. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa lisäksi, että kuudennen direktiivin 19 artikla, jolla rajoitetaan jakautumisen pätemättömäksi toteamista, voisi tarkoittaa, että jakautumiseen osallistuvan yhtiön velkojat eivät enää jakautumisen tultua voimaan voi nostaa actio pauliana -kannetta, jos kanteen voidaan katsoa johtavan kyseisessä direktiivissä tarkoitettuun pätemättömyyteen.

33. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kuitenkin toteaa, ettei kuudennen direktiivin 12 artikla sisällä säännöstä, jolla suljettaisiin pois velallisen omaisuudesta velkojille annetun takeen suojaamiseksi nostettavat myöhemmät kanteet. Se korostaa myös, että kansallisessa oikeudessa erotetaan toisistaan pätemättömyyskanne ja actio pauliana -kanne.

34. Tässä tilanteessa Corte d'Appello di Napoli päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Voivatko jakautuneen yhtiön velkojat, joiden saatavat ovat syntyneet ennen jakautumista ja jotka eivät ole esittäneet siviililain 2503 §:n mukaista vastalausetta (eivätkä siis ole käyttäneet kuudennen direktiivin 12 artiklan täytäntöönpanemiseksi säädettyä oikeussuojakeinoa), nostaa siviililain 2901 §:n nojalla takaisinsaantikanteen (eli actio pauliana -kanteen) jakautumisen täytäntöönpanon jälkeen vaatiakseen sen toteamista tehottomaksi heihin nähden, jolloin heidät siis asetettaisiin ulosoton yhteydessä parempaan asemaan kuin vastaanottavan yhtiön tai vastaanottavien yhtiöiden velkojat sekä etusijalle viimeksi mainittujen yhtiöiden osakkaisiin nähden?

2) Viittaako kuudennen direktiivin 19 artiklassa tarkoitettu pätemättömyyden käsite vain kanteisiin, jotka koskevat jakautumisen pätevyyttä, vai myös kanteisiin, jotka eivät koske jakautumisen pätevyyttä mutta joissa vaaditaan sen toteamista tietyssä suhteessa tehottomaksi tai sen peräyttämistä?”

35. Kirjallisia huomautuksia ovat esittäneet I.G.I. ja Costruzioni Ing. Iandolo sekä Euroopan komissio.

36. Näiden samojen osapuolten nimissä esitettiin suullisia huomautuksia 5.6.2019 pidetyssä istunnossa.

IV Asian tarkastelu

A Ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottaminen

1. Velkojen olemassaolo

37. I.G.I. ja Costruzioni Ing. Iandolo väittävät kirjallisissa huomautuksissaan,[9] ettei ennakkoratkaisupyyntöä voida ottaa tutkittavaksi, koska esitetyillä kysymyksillä ei ole merkitystä. Kantajien pääasiassa nostama actio pauliana -kanne on niiden mukaan vailla tarkoitusta, koska kantajien velat ovat lakanneet.

38. Tätä perustelua ei mielestäni kuitenkaan voida hyväksyä. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee selvästi, että unionin tuomioistuin on toimivaltainen lausumaan unionin oikeuden tekstin tulkinnasta ainoastaan sellaisten tosiseikkojen perusteella, jotka kansallinen tuomioistuin on sille esittänyt.[10] Unionin tuomioistuinta sitovat toisin sanoen tosiseikat sellaisina kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on ne esittänyt.

39. Ennakkoratkaisupyynnöstä ei ilmene, että pääasiassa kyseessä oleva actio pauliana -kanne olisi vailla tarkoitusta pääasian kantajien velkojen lakkaamisen vuoksi.

40. Lisäksi SEUT 267 artiklalla luodussa unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisessä tiiviissä yhteistyössä, joka perustuu niiden väliseen tehtäväjakoon, yksinomaan kansallinen tuomioistuin, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, harkitsee kunkin asian erityispiirteiden perusteella, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta.[11]

41. Tässä yhteydessä on syytä todeta, että ennakkoratkaisukysymyksillä oletetaan olevan merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin.[12]

42. Esillä olevassa asiassa ei kuitenkaan ole kyse mistään näistä tilanteista. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on todennut päätöksessään, että pääasian asianosaiset vaativat sellaisten säännösten soveltamista, joilla on saatettu kuudes direktiivi osaksi kansallista lainsäädäntöä, ja osoittanut siten selvästi syyt, joiden vuoksi se pitää ennakkoratkaisukysymyksiin annettavia vastauksia merkityksellisinä ja tarpeellisina pääasian ratkaisemisen kannalta.

9 Sama perustelu sisältyi komission istunnossa esittämiin huomautuksiin.

10 Ks. vastaavasti tuomio 22.5.2014, Érsekcsanádi Mezőgazdasági (C-56/13, EU:C:2014:352, 53 kohta).

11 Ks. erityisesti tuomio 21.4.1988, Pardini (338/85, EU:C:1988:194, 8 kohta); tuomio 26.10.2017, Argenta Spaarbank (C-39/16, EU:C:2017:813, 37 kohta) ja viimeksi tuomio 4.10.2018, Kantarev (C-571/16, EU:C:2018:807, 42 kohta). Samoin on ainoastaan kansallisen tuomioistuimen asiana peruuttaa esittämänsä ennakkoratkaisupyyntö, mikäli se katsoo, ettei ennakkoratkaisu asiassa ole enää tarpeen pääasian ratkaisemiseksi, ks. tuomio 17.5.2001, TNT Traco (C-340/99, EU:C:2001:281, 34 kohta).

12 Ks. viimeksi tuomio 16.5.2019, Plessers (C-509/17, EU:C:2019:424, 27 kohta); tuomio 23.5.2019, Fülla (C-52/18, EU:C:2019:447, 25 kohta) ja tuomio 5.6.2019, GT (C-38/17, EU:C:2019:461, 23 kohta).

2. Kuudennen direktiivin soveltamisala

43. Aluksi totean kuudennen direktiivin otsikosta ilmenevän, että se koskee osakeyhtiöiden jakautumista. Tämän direktiivin 1 artiklassa luettuna yhdessä kolmannen direktiivin 1 artiklan kanssa säädetään, että Italian osalta kuudetta direktiiviä sovelletaan osakeyhtiöihin (società per azioni). Costruzioni Ing. Iandolo ei kuitenkaan ole osakeyhtiö vaan rajavastuuyhtiö (società a responsabilità limitata). Tästä voisi ensi näkemältä päätellä, ettei kuudetta direktiiviä sovelleta pääasiaan, jolloin ennakkoratkaisukysymyksiin ei olisi tarpeen vastata.

44. Lisäksi komissio katsoo, että kuudennen direktiivin 21 artiklan 1 kohdan, luettuna yhdessä sen 2 artiklan 1 kohdan kanssa, mukaisesti kyseistä direktiiviä sovelletaan vain, kun jakautuvan yhtiön ”kaikki varat ja velat” siirtyvät jakautumisen yhteydessä uudelle yhtiölle. Ennakkoratkaisupyynnöstä kuitenkin ilmenee, että vain osa Costruzioni Ing. Iandolon varallisuudesta siirtyi I.G.I:lle.

45. Samoin vastaanottavien yhtiöiden määrän osalta kuudennen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan ja 21 artiklan 1 kohdan mukaisesti jakautumisella tarkoitetaan toimea, jossa jakautuva yhtiö siirtää varallisuutensa useille yhtiöille. Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on todennut, esillä olevassa asiassa jakautuvan yhtiön varallisuus kuitenkin siirrettiin vain yhdelle yhtiölle.

46. Tästä seuraisi, ettei kyseisiin kuudennen direktiivin tulkintaa koskeviin ennakkoratkaisukysymyksiin olisi tarpeen vastata, koska kyseistä direktiiviä ei sovelleta pääasiaan.

47. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä kuitenkin ilmenee, että unionin tuomioistuimella on SEUT 267 artiklan nojalla toimivalta tulkita unionin oikeutta silloin, kun se ei suoraan koske kyseistä tilannetta mutta kun kansallinen lainsäätäjä on saattaessaan direktiivin säännöksiä osaksi kansallista oikeusjärjestystä päättänyt käsitellä sekä yksinomaisesti valtion sisäisiä tilanteita että direktiivillä säänneltyjä tilanteita samalla tavalla ja siten mukauttanut kansallisen lainsäädännön unionin oikeuteen.[13] Kun kansallisen lainsäädännön mukaan unionin oikeuden soveltamisalan ulkopuolisten tilanteiden ratkaisemisessa on noudatettava unionin oikeudessa annettuja ratkaisuja, unionilla nimittäin on selvä intressi sen osalta, että unionin oikeudesta omaksuttuja säännöksiä ja käsitteitä tulkitaan yhdenmukaisesti, jotta vältettäisiin myöhemmät tulkintaerot, eikä tämä riipu siitä, missä olosuhteissa näitä säännöksiä ja käsitteitä sovelletaan.[14]

48. Ennakkoratkaisupyynnöstä kuitenkin ilmenee, että kuudes direktiivi on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä Italian siviililain 2503 ja 2504-quater §:llä, 2506-ter §:n viimeisellä momentilla ja 2506-quater §:n viimeisellä momentilla ja tästä täytäntöönpanosta on säädetty 16.1.1991 annetussa asetuksessa nro 22, joka koskee sulautumisista ja jakautumisista annettujen direktiivien 78/855/ETY ja 82/891/ETY täytäntöönpanoa 26.3.1990 annetun lain nro 69 2 §:n 1 momentin mukaisesti (decreto legislativo n. 22 – Attuazione delle direttive n. 78/855/CEE e n. 82/891/CEE in materia di fusioni e scissioni societarie, ai sensi dell’art. 2, comma 1, della legge 26 marzo 1990, n. 69),[15] kuten komissio toteaa. Komissio korostaa lisäksi tässä asetuksessa säädettävän nimenomaisesti, että kuudennen direktiivin järjestelmää ei sovelleta pelkästään osakeyhtiöihin vaan kaikentyyppisiin yhtiöihin.

13 Ks. tuomio 17.7.1997, Leur-Bloem (C-28/95, EU:C:1997:369, 34 kohta).

14 Ks. vastaavasti tuomio 21.12.2011, Cicala (C-482/10, EU:C:2011:868); tuomio 18.10.2012, Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638, 45 kohta) ja tuomio 15.11.2016, Ullens de Schooten (C-268/15, EU:C:2016:874, 53 kohta).

15 GURI nro 19, 23.1.1991.

49. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää vielä, että siviililain 2506 §:n mukaan jakautuminen voi olla joko täysimääräinen, kun jakautuva yhtiö siirtää koko varallisuutensa useille yhtiöille, tai osittainen, kun jakautuva yhtiö siirtää vain osan varallisuudestaan yhdelle perustettavalle yhtiölle. Siviililain 2503 ja 2504-quater §:ää, 2506-ter §:n viimeistä momenttia ja 2506-quater §:n viimeistä momenttia, joilla kuudes direktiivi on siirretty osaksi kansallista lainsäädäntöä, sovelletaan siis Italian oikeudessa myös jakautumisiin, joissa vain osa jakautuvan yhtiön varallisuudesta siirretään vain yhdelle yhtiölle.

50. Lisäksi tämä ratkaisu on minusta looginen, koska se mahdollistaa yhdenmukaisen jakautumisjärjestelmän soveltamisen kaikentyyppisiin yhtiöihin ja kaikenlaisiin jakautumisiin samassa jäsenvaltiossa. [16]

51. Mielestäni tästä seuraa, että Italian lainsäätäjä on halunnut mukauttaa muiden yhtiöiden kuin osakeyhtiöiden jakautumista koskevan kansallisen lainsäädännön kuudennessa direktiivissä säädettyyn järjestelmään sekä täysimääräisten että osittaisten jakautumisten osalta, mikä tarkoittaa, että unionin tuomioistuin on toimivaltainen vastaamaan esitettyihin kysymyksiin.

52. Tätä päätelmää ei horjuta komission kirjallisissa huomautuksissaan esittämä kuudennen direktiivin 25 artiklan tulkinta. Tässä säännöksessä jäsenvaltioille myönnetään oikeus säätää, että kyseistä direktiiviä sovelletaan tapauksiin, joissa jakautuva yhtiö ei lakkaa jakautumisen tuloksena vaan on edelleen oikeudellisesti olemassa. Komission mukaan tämä ei tarkoita, että kyseinen jäsenvaltio voisi sivuuttaa ehdon, joka koskee koko varallisuuden siirtoa. Tällöin jäsenvaltioille tarjottua mahdollisuutta laajentaa kuudennen direktiivin soveltamisalaa rajoitettaisiin niin, että jakautuminen voi tapahtua ilman, että jakautuva yhtiö lakkaa, kunhan jakautuvan yhtiön koko varallisuus siirretään vastaanottaville yhtiöille. Jäsenvaltiot eivät voisi soveltaa direktiivin järjestelmää jakautumisiin, joissa jakautuvan yhtiön kaikkia varoja ja velkoja ei siirretä.

53. Tämä perustelu ei mielestäni ole vakuuttava. Katson yhtäältä, että kuudennen direktiivin 25 artiklaa on tulkittava kirjaimellisesti. Kyseisen artiklan mukaan tapauksessa, jossa kansallinen lainsäätäjä päättää laajentaa jakautumisen käsitteen kattamaan tilanteet, joissa jakautuva yhtiö säilyy, näihin toimiin sovelletaan kyseisen direktiivin säännöksiä. Kuudennen direktiivin 25 artikla ei kuitenkaan tarkoita, ettei kansallinen lainsäätäjä voisi viitata kyseisiin säännöksiin säätäessään tilanteista, jotka eivät kuulu kyseisen direktiivin soveltamisalaan.

54. Toisaalta ja ennen kaikkea sellaisten jakautumisten, joissa ei siirretä jakautuvan yhtiön kaikkia varoja ja velkoja, mukauttaminen *kansallisessa oikeudessa* kuudennen direktiivin järjestelmään kuuluu kansallisen lainsäätäjän yksinomaiseen toimivaltaan. Jäsenvaltiot voivat vapaasti noudattaa unionin oikeudessa hyväksyttyjä ratkaisuja aloilla, jotka eivät kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan. Tätä vapautta viitata unionin oikeuteen sen soveltamisalan ulkopuolelle kuuluvissa tilanteissa ei voida rajoittaa, kunhan tällainen viittaus ei haittaa kuudennen direktiivin tavoitteiden saavuttamista.

55. Mielestäni kuudennessa direktiivissä edellytettyjen ratkaisujen soveltaminen kansallisessa oikeudessa tilanteisiin, jotka eivät kuulu kyseisen direktiivin soveltamisalaan, ei kuitenkaan ole omiaan vaarantamaan unionin lainsäätäjän kyseiselle direktiiville asettamien tavoitteiden saavuttamista.

16 Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että tällaisen ratkaisun avulla vältetään ”kaksijakoinen yhtiöoikeus”, ks. Guyon, Y., ”La coordination communautaire du droit français des sociétés”, *RTD Eur*, 1990, s. 241. Tältä osin on korostettava, että myös eräät muut jäsenvaltiot ovat valinneet saman ratkaisun saattaessaan kuudennen direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään. Ks. esim. Ranskan osalta kaupallisten yhtiöiden sulautumisista ja jakautumisista sekä kaupallisista yhtiöistä 24.7.1966 annetun lain nro 66/537 muuttamisesta 5.1.1988 annettu laki nro 88/17 (loi n° 88/17, du 5 janvier 1988, relative aux fusions et aux scissions de sociétés commerciales et modifiant la loi n° 66/537, du 24 juillet 1966, sur les sociétés commerciales; JORF 6.1.1988, s. 227); Saksan osalta Treuhandanstaltin hallinnoimien yhtiöiden (SpTrUG) jakautumisesta 5.4.1991 annettu laki (Gesetz über die Spaltung der von der Treuhandanstalt verwalteten Unternehmen (SpTrUG); BGBl. 1991 I, s. 854); Espanjan osalta yhtiöitä koskevan kauppalainsäädännön osittaisesta uudistamisesta ja sen yhdenmukaistamisesta yhtiöitä koskevien Euroopan talousyhteisön (ETY) direktiivien kanssa 25.7.1989 annettu laki 19/89 (ley 19/89 de reforma parcial y adaptación de la legislación mercantil a las Directivas de la Comunidad Económica Europea (CEE) en materia de Sociedades; BOE nro 178, 27.7.1989, s. 24085) ja Puolan osalta kaupallisista yhtiöistä 15.9.2000 annettu laki (Kodeks spółek handlowych; Dz. U. 2000, nro 94, järjestysnumero 1037), erityisesti sen 529 §.

56. Näin ollen katson, että ennakkoratkaisukysymykset on otettava tutkittavaksi.

B Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

1. Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

57. Kansallinen tuomioistuin haluaa ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään tiedustella, onko kuudennen direktiivin 12 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä sille, että jakautuneen yhtiön velkojat, joiden saatavat ovat syntyneet ennen jakautumista, nostavat pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen actio pauliana -kanteen jakautumisen toteuttamisen jälkeen, kun nämä velkojat eivät ole käyttäneet kansallisen oikeuden mukaista, kyseiseen säännökseen perustuvaa oikeussuojakeinoa.

58. Kuudennen direktiivin 12 artiklan 1 kohdassa jäsenvaltiot velvoitetaan säätämään riittävästä suojasta jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden niille velkojille, joiden saatavat ovat syntyneet ennen jakautumissuunnitelman julkaisemista mutta eivät ole erääntyneet ennen sitä. Jäsenvaltioiden on säädettävä *ainakin*, että tällaisilla velkojilla on oikeus saada riittävät takeet, jos tällainen suoja on jakautuvan yhtiön ja vastaanottavien yhtiöiden rahoitusaseman vuoksi tarpeen. Vaihtoehtoisesti jäsenvaltiot voivat perustaa järjestelmän, jossa vastaanottavat yhtiöt vastaavat yhteisvastuullisesti jakautuvan yhtiön velvoitteista. Kuudennen direktiivin 12 artiklan 7 kohdassa säädetään, että jäsenvaltiot voivat kuitenkin yhdistää 1 kohdassa säädetyn riittävän velkojansuojajärjestelmän vastaanottavien yhtiöiden yhteisvastuuseen. Tällöin vastaanottavien yhtiöiden yhteisvastuu rajoittuu kullekin yhtiölle siirrettyjen nettovarojen määrään.

59. Esitän näistä säännöksistä kolme huomautusta. Ensinnäkin kuudennen direktiivin 12 artiklan vaatimus velkojansuojajärjestelmän säätämisestä on vähimmäisvaatimus. Sana ”ainakin” osoittaa nimittäin, että jäsenvaltioiden on säädettävä velkojien tietystä vähimmäissuojasta antamalla heille takeet tietyssä tilanteessa, mutta ne voivat säätää muistakin suojatoimenpiteistä. Kuudennen direktiivin 12 artikla ei sisällä tyhjentävää luetteloa välineistä, joilla velkojia voidaan suojata.[17]

60. Lisäksi kuudennessa direktiivissä jäsenvaltiot velvoitetaan säätämään riittävästä velkojansuojasta vain niiden saatavien osalta, jotka ovat syntyneet ennen jakautumissuunnitelman julkaisemista mutta eivät ole erääntyneet ennen sitä. Sen sijaan sellaisten saatavien osalta, jotka ovat syntyneet ennen jakautumissuunnitelman julkaisemista ja jo erääntyneet julkaisemishetkellä, direktiivissä ei säädetä erityisistä velkojansuojavälineistä. Tästä seuraa, että vaikka jäsenvaltioiden edellytetään ottavan käyttöön tietynlaisia saatavia koskeva suojajärjestelmä, kansalliset lainsäätäjät voivat kansallisessa oikeudessa säätää suojatoimenpiteistä, jotka koskevat kuudennen direktiivin säännösten soveltamisalaan kuulumattomia muunlaisia saatavia.

61. Vielä voidaan todeta kuudennen direktiivin 12 artiklasta ilmenevän nimenomaisesti, ettei vastaanottavien yhtiöiden yhteisvastuujärjestelmä sulje pois muita velkojansuojatoimenpiteitä. Erilaisten suojakeinojen yhdistäminen mahdollistaa vain vastaanottavien yhtiöiden yhteisvastuun rajoittamisen kunkin yhtiön nettovarojen määrään. Vastaanottavien yhtiöiden yhteisvastuujärjestelmän täytäntöönpano ei estä muiden velkojansuojatoimenpiteiden käyttöönottoa.

62. Toisin kuin I.G.I. ja Costruzioni Ing. Iandolo väittävät, tästä seuraa, ettei kuudennen direktiivin 12 artiklassa säädetä ”suljetusta suojajärjestelmästä”, jonka lisäksi jäsenvaltiot eivät voisi ottaa käyttöön muita velkojansuojatoimenpiteitä. Kyseinen säännös ei lähtökohtaisesti estä jäsenvaltioita pysyttämästä tai ottamasta käyttöön muitakin toimenpiteitä jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden velkojien suojaamiseksi.

17 Tämän ratkaisuehdotuksen 67–69 kohdassa esitän, etteivät jäsenvaltiot kuitenkaan voi täysin vapaasti valita, mitä välineitä ne ottavat käyttöön tätä tarkoitusta varten.

63. Toisin kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää, kuudennen direktiivin 12 artikla ei myöskään sisällä säännöstä, jolla tällaisten muiden velkojansuojatoimenpiteiden käyttämisen ehdoksi asetettaisiin se, että ensin on käytetty kyseisessä direktiivissä säädettyjä välineitä. Katson siis, että jäsenvaltioilla on oikeus ottaa käyttöön kuudennessa direktiivissä nimenomaisesti säädettyjen toimenpiteiden lisäksi muitakin velkojansuojamekanismeja.

64. Pääasiassa kyseessä olevan actio pauliana -kanteen kaltainen kanne poikkeaa kuudennessa direktiivissä säädetyistä välineistä. Se ei ole kuudennen direktiivin täytäntöönpanotoimenpide, eikä sitä ole tarkoitus käyttää kuin harvoissa tapauksissa.[18] Italian siviililaissa säädetyn kaltainen actio pauliana -kanne on siitä huolimatta toimenpide, jolla suojataan velkojia silloin, kun velallisen toimi on omiaan vahingoittamaan heidän etujaan. Sillä siis laajennetaan jakautuvan yhtiön velkojien suojaa. Mielestäni pääasiassa kyseessä olevan kaltainen actio pauliana -kanne on velkojia suojaava lisätoimenpide, jota kuudennen direktiivin 12 artikla ei estä.[19]

65. Katson näin ollen, ettei kuudennen direktiivin 12 artikla ole lähtökohtaisesti esteenä sille, että jakautuvan yhtiön velkojat, joiden saatavat ovat syntyneet ennen jakautumista, nostavat pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen actio pauliana -kanteen jakautumisen toteuttamisen jälkeen, vaikka nämä velkojat eivät ole käyttäneet kansallisen oikeuden mukaista, kyseiseen säännökseen perustuvaa oikeussuojakeinoa.[20]

66. Minun on kuitenkin tässä yhteydessä täsmennettävä kuudennen direktiivin 12 artiklasta esittämääni tulkintaa.

67. Katson, että vaikka jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön tai käyttää muita kuin kuudennessa direktiivissä säädettyjä velkojansuojatoimenpiteitä, näillä toimenpiteillä ei kuitenkaan saa vaarantaa direktiivissä säädettyjä tuloksia ja näin vahingoittaa direktiivin tehokasta vaikutusta.

68. Tässä yhteydessä totean komission korostaneen istunnossa perustellusti, että kuudennen direktiivin 12 artiklan mukaan, kun sitä luetaan yhdessä saman direktiivin johdanto-osan kahdeksannen perustelukappaleen kanssa, direktiivin yhtenä tavoitteena on varmistaa, että jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden kaikki velkojat suojataan niin, ettei jakautuminen vaikuta haitallisesti heidän etuihinsa. Minusta vaikuttaakin siltä, että kuudennen direktiivin 12 artiklan, joka koskee jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden velkojien suojaa, taustalla on näiden velkojien tasa-arvon periaate. Kyseisen direktiivin johdanto-osan 11. perustelukappaleesta ilmenee lisäksi, että sillä pyritään myös takaamaan jakautumisten oikeusvarmuus.

69. Näin ollen ei voida sulkea pois ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mainitsemaa mahdollisuutta, että joidenkin jakautuvan yhtiön velkojien vastaanottavaa yhtiötä vastaan nostama actio pauliana -kanne saattaa vahingoittaa muiden sellaisten velkojien suojaa, joita kuudennen direktiivin 12 artiklassa säädetty suoja kuitenkin myös koskee ja jotka ovat luottaneet jakautumisen

18 Koska se edellyttää erityisesti, että velallinen on toteuttanut jakautumisen petollisesti ja jakautuminen on aiheuttanut haittaa velkojalle.

19 Sillä, koskeeko actio pauliana -kanne jo erääntyneitä vai vielä erääntymättömiä ennen jakautumista syntyneitä saatavia, ei ole tässä yhteydessä merkitystä. Katson, että kuudennen direktiivin 12 artiklassa sallitaan velkojansuojatoimenpiteiden käyttöönotto molemmissa tapauksissa.

20 Lisäksi on vielä korostettava, että mielestäni esillä olevassa asiassa jakautuvan yhtiön velkojien on etujensa suojaamiseksi välttämätöntä nostaa actio pauliana -kanne. Kuten totean tämän ratkaisuehdotuksen 51 kohdassa, Italian lainsäätäjän tarkoituksena on ollut, että kuudennen direktiivin järjestelmää sovelletaan osittaisiin jakautumisiin, joissa osa jakautuvan yhtiön varallisuudesta siirretään vain yhdelle yhtiölle. Kyseisessä direktiivissä säädetty yhteisvastuujärjestelmä velkojien suojaamiseksi on kuitenkin *vastaanottavien yhtiöiden välinen* yhteisvastuujärjestelmä; kyseisen direktiivin säännöksillä ei sen sijaan velvoiteta jäsenvaltioita säätämään jakautuvan yhtiön ja vastaanottavan yhtiön välisestä yhteisvastuusta. Kun osittaisessa jakautumisessa on vain yksi vastaanottava yhtiö, kuten pääasiassa, yhtä kuudennessa direktiivissä säädetyistä velkojansuojavälineistä ei toisin sanoen voida soveltaa. Tässä nimenomaisessa tapauksessa actio pauliana -kannetta voidaan mielestäni pitää keinona, jolla kompensoidaan kuudennessa direktiivissä säädetyn vastaanottavien yhtiöiden välisen yhteisvastuujärjestelmän tehottomuutta. Ks. samantyyppisestä tapauksesta Ranskan oikeudessa Lecourt, B., ”De l’utilité de l’action paulienne en droit des sociétés”, *Aspects actuels du droit des affaires, Mélanges en l’honneur de Yves Guyon*, Dalloz, Pariisi, 2003. Tältä osin totean ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenevän, että italialaiset tuomioistuimet näyttävät hyväksyvän jakautuvan yhtiön ja vastaanottavan yhtiön välisen yhteisvastuujärjestelmän laajentamisen Italian oikeudessa.

vaikutuksiin. On myös mahdollista, että actio pauliana -kanteen nostaminen vaikuttaa oikeusvarmuuteen ulkopuolisten ja jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden välisissä suhteissa. Jos näin tapahtuu, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava, actio pauliana -kanteen nostaminen on omiaan vaarantamaan kuudennen direktiivin tavoitteiden toteutumisen.

70. Katson näin ollen, ettei kuudennen direktiivin 12 artikla lähtökohtaisesti ole esteenä sille, että jakautuvan yhtiön velkojat, joiden saatavat ovat syntyneet ennen jakautumista, nostavat pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen actio pauliana -kanteen jakautumisen toteuttamisen jälkeen, vaikka nämä velkojat eivät ole käyttäneet kansallisen oikeuden mukaista, kyseiseen säännökseen perustuvaa oikeussuojakeinoa; tällainen kanne ei kuitenkaan saa vahingoittaa kyseisessä säännöksessä tarkoitettujen muiden velkojien suojaa, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.

2. Toinen ennakkoratkaisukysymys

71. Toisella ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko kuudennen direktiivin 19 artiklassa tarkoitettu pätemättömyyden käsite ymmärrettävä niin, että se kattaa myös pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen actio pauliana -kanteen.

72. Aluksi on korostettava, ettei kuudennessa direktiivissä määritellä pätemättömyyden käsitettä millään tavalla. Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan niiden termien merkitys ja ulottuvuus, joita ei ole määritelty unionin oikeudessa, on määriteltävä sen tavanomaisen merkityksen mukaan, joka niillä on yleiskielessä, ottaen samalla huomioon se asiayhteys, jossa niitä käytetään, ja sen lainsäädännön tavoitteet, johon ne kuuluvat. [21]

73. ”Pätemättömyydellä” tarkoitetaan yleiskielessä tavanomaisesti seuraamusta toimelle, jota ei ole toteutettu vaatimusten mukaisesti; se johtaa kyseisen toimen poistumiseen, ja poistumisen vaikutukset kohdistuvat kaikkiin (erga omnes). Asiayhteys, jossa pätemättömyyden käsitettä käytetään, sekä kuudennen direktiivin yleiset tavoitteet ja etenkin sen 19 artiklan tavoitteet vahvistavat tämän määritelmän.

74. Ensinnäkin kuudennen direktiivin 19 artiklassa säädetään rajoittavista ehdoista, jotka jakautumisen pätemättömyyttä koskevan järjestelmän on täytettävä. Erityisesti on niin, että pätemättömyyskanne on nostettava lyhyessä määräajassa, ja lisäksi kyseisen direktiivin 19 artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään, että voimaan tullut jakautuminen voidaan todeta pätemättömäksi vain tietyin, tyhjentävästi ilmaistuin perustein. Perusteet liittyvät yksinomaan siihen, ettei jakautumista ole toteutettu vaatimusten mukaisesti; näitä vaatimuksia ovat muun muassa laillisuuden oikeudellisen tai hallinnollisen ennakkovalvonnan olemassaolo, virallinen vahvistaminen ja jakautumissuunnitelmaa koskevan yhtiökokouksen päätöksen pätemättömyys. Kuudennen direktiivin 19 artiklassa tarkoitettu jakautumisen pätemättömyys on näin ollen seuraamus siitä, ettei jakautumista ole toteutettu vaatimusten mukaisesti.

75. Kuudennen direktiivin 19 artiklalla, jolla rajoitetaan jakautumisen pätemättömyyttä koskevien kanteiden nostamisen edellytyksiä, pyritään turvaamaan oikeusvarmuus jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden välisissä, niiden ja ulkopuolisten välisissä sekä niiden osakkeenomistajien välisissä suhteissa, kuten kyseisen direktiivin johdanto-osan 11. perustelukappaleesta ilmenee. Tästä voidaan päätellä, että kuudennen direktiivin 19 artiklassa tarkoitettu jakautumisen pätemättömyys tuottaa kaikkiin kohdistuvia vaikutuksia.

21 Ks. erityisesti tuomio 12.10.2017, X (C-661/15, EU:C:2017:753, 27 kohta) ja tuomio 20.9.2018, 2M-Locatel (C-555/17, EU:C:2018:746, 36 kohta).

76. Kuudennen direktiivin 19 artiklan 1 kohdan d alakohdassa säädetään myös, että puute, jonka perusteella jakautuminen voidaan todeta pätemättömäksi, on oikaistava, jos se on mahdollista. Sekä kyseisen direktiivin 19 artiklan tavoitteesta että kyseisellä artiklalla perustetusta järjestelmästä ilmenee näin ollen, että säännöksen tarkoituksena on ennen kaikkea estää voimaan tulleen jakautumisen poistaminen.

77. Lisään, että kuudennen direktiivin 19 artiklassa tarkoitetusta pätemättömyyden käsitteestä esittämäni tulkinta, jonka mukaan se on seuraamus, joka aiheutuu jakautumisen toteuttamisesta vaatimusten vastaisesti, johtaa toimen poistamiseen kaikkiin kohdistuvalla tavalla, vahvistetaan eräissä muissa unionin välineissä, joissa käytetään pätemättömyyden käsitettä; tällainen on erityisesti ensimmäinen direktiivi, joka koskee yhtiöiden pätemättömyyttä. Ensimmäisen direktiivin 11 artiklan 2 alakohdassa säädetään nimittäin seuraavasti: ”Yhtiötä ei saa muissa kuin edellä mainituissa pätemättömyystapauksissa todeta millään perusteella olemattomaksi, ehdottomasti tai jossain suhteessa pätemättömäksi taikka moitteenvaraiseksi.” Ensimmäisen direktiivin 11 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettu pätemättömyyden käsite kattaa siis olemattomuuden (ts. mitättömyyden), ehdottoman pätemättömyyden, suhteellisen pätemättömyyden ja moitteenvaraisuuden; nämä kaikki käsitteet viittaavat toimiin, jotka johtavat toimen poistamiseen eli sen kumoamiseen.

78. Mielestäni kuudennen direktiivin 19 artiklassa tarkoitetun pätemättömyyden toteamiseksi vireille pannun oikeudenkäynnin, sellaisena kuin se on määritelty, ja actio pauliana -kanteen, jollaisesta on kyse pääasiassa, kohde ja vaikutukset eivät kuitenkaan ole samat.

79. Yhtäältä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää ennakkoratkaisupyynnössään, että siviililain 2901 §:n mukaan velkoja voi vaatia sen toteamista, että sille *vahinkoa* aiheuttavat velallisen omaisuudenluovutukset ovat tehottomat siihen nähden. Näin ollen pätemättömyyskanteen kohteena on seuraamus siitä, ettei jakautumista ole toteutettu vaatimusten mukaisesti, mutta pääasiassa kyseessä olevan actio pauliana -kanteen kohteena on vain sellaisten velkojien suoja, joiden oikeuksia jakautuminen on loukannut. Toisaalta pätemättömyyskanne johtaa jakautumisen poistumiseen ja tuottaa kaikkiin kohdistuvia vaikutuksia, mutta pääasiassa kyseessä olevan actio pauliana -kanteen ainoa vaikutus on se, ettei jakautumiseen voida vedota suhteessa kyseiseen velkojaan, koska jakautumisella ei ole vaikutuksia *suhteessa* kanteen nostaneeseen *velkojaan*.

80. Näin ollen katson, ettei kuudennen direktiivin 19 artiklassa tarkoitettua oikeudenkäyntiä pätemättömyyden toteamiseksi ja pääasiassa kyseessä olevan kaltaista actio pauliana -kannetta pidä sekoittaa toisiinsa.

81. Lisään, että asetuksen (EU) 2015/848[22] 7 artiklan 2 kohdan m alakohdan mukaan menettelyt, jotka koskevat velkojia vahingoittavien oikeustoimien mitättömyyttä, pätemättömyyttä ja peräyttämistä, määräytyvät menettelyn aloitusvaltion lain perusteella. Tässä tapauksessa oikeustoimen pätemättömyys ja peräyttäminen rinnastetaan toisiinsa. Päättelen tästä, että kun unionin lainsäätäjä haluaa, että samoja sääntöjä sovelletaan oikeustoimen pätemättömyyteen ja peräyttämiseen, asiaa korostetaan nimenomaisesti. Näin ei kuitenkaan tehdä kuudennen direktiivin 19 artiklassa.

82. Lisäksi totean, että jos actio pauliana -kanne ja kuudennen direktiivin 19 artiklassa tarkoitettu oikeudenkäynti pätemättömyyden toteamiseksi rinnastettaisiin toisiinsa, actio pauliana -kanteen nostaminen olisi tehotonta. Koska actio pauliana -kanteen tarkoituksena ei ole tuottaa seuraamuksia siitä, ettei jakautumista ei ole toteutettu vaatimusten mukaisesti, se ei voi koskaan liittyä kuudennen direktiivin 19 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuihin pätemättömyystilanteisiin. Tästä seuraisi,

22 Maksukyvyttömyysmenettelyistä 20.5.2015 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2015/848 (EUVL 2015, L 141, s. 19).

että actio pauliana -kannetta, joka rinnastetaan pätemättömyyskanteeseen, ei voida kyseisen direktiivin 19 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti nostaa jakautumisen voimaantulon jälkeen. Actio pauliana -kanne, jonka edellytyksenä on omaisuudenluovutus, nostetaan kuitenkin väistämättä vasta jakautumisen voimaantulon jälkeen. Seurauksena olisi kyseisen välineen muuttuminen turhaksi.[23]

83. Lisäksi olisi paradoksaalista katsoa, että actio pauliana -kanne, jonka nostaminen edellyttää pätevää omaisuudenluovutusta, rinnastuu pätemättömyyskanteeseen, jolla pyritään nimenomaisesti siihen, että tällaisen luovutuksen pätemättömyydestä aiheutuu seuraamuksia.

84. Pääasiassa kyseessä olevan kaltaista actio pauliana -kannetta ei siksi voida rinnastaa kuudennen direktiivin 19 artiklassa tarkoitettua pätemättömyyttä koskevaan kanteeseen.

85. Katson näin ollen, että kuudennen direktiivin 19 artiklaa on tulkittava siten, ettei se ole esteenä sille, että jakautuvan yhtiön velkojat, joiden saatavat ovat syntyneet ennen jakautumista, nostavat pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen actio pauliana -kanteen jakautumisen toteuttamisen jälkeen, koska actio pauliana -kannetta ei voida rinnastaa kyseisessä direktiivissä tarkoitettuun pätemättömyyskanteeseen.

V Ratkaisuehdotus

86. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Corte d'Appello di Napolin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

1) Perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla osakeyhtiöiden jakautumisesta 17.12.1982 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 82/891/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 13.11.2007 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2007/63/EY, 12 artiklaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 21 ja 22 artiklan kanssa, on tulkittava siten, ettei se ole esteenä sille, että jakautuvan yhtiön velkojat, joiden saatavat ovat syntyneet ennen jakautumista, nostavat pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen actio pauliana -kanteen jakautumisen toteuttamisen jälkeen, vaikka kyseiset velkojat eivät ole käyttäneet kansallisessa oikeudessa kuudennen direktiivin 82/891, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2007/63, täytäntöön panemiseksi säädettyä oikeussuojakeinoa vaatiakseen jakautumisen toteamista pätemättömäksi heihin nähden; tällainen kanne ei kuitenkaan saa vahingoittaa kyseisessä säännöksessä tarkoitettujen muiden velkojien suojaa.

2) Kuudennen direktiivin 82/891, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2007/63, 19 artiklaa, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin 21 ja 22 artiklan kanssa, on tulkittava siten, ettei se ole esteenä sille, että jakautuvan yhtiön velkojat, joiden saatavat ovat syntyneet ennen jakautumista, nostavat pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen actio pauliana -kanteen jakautumisen toteuttamisen jälkeen, koska actio pauliana -kannetta ei voida rinnastaa kyseisessä direktiivissä tarkoitettuun pätemättömyyskanteeseen.

23 Tällaista ratkaisua ei voida hyväksyä etenkään siksi, että actio pauliana -kanteella voi olla kompensoiva tehtävä silloin, kun vastaanottavien yhtiöiden yhteisvastuujärjestelmä tai muut unionin oikeuteen sisältyvät velkojansuojavälineet eivät enää toimi.